

WIERCHY

ROCZNIK POŚWIĘCONY GÓROM

ORGAN KOMISJI TURYSTYKI GÓRSKIEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZEGO

ROK SZEŚCZDZIESIĄTY SZÓSTY
2000

(OGÓLNEGO ZBIORU „PAMIĘTNIKA TT” I „WIERCHÓW” TOM 104)

CENTRALNY OŚRODEK TURYSTYKI GÓRSKIEJ PTTK
KRAKÓW 2001

Wycieczkę tę poprowadził Jacek P. Zachwieja, przewodnik, a zarazem prezes Oddziału Pienińskiego PTTK w Szczawnicy.

Wieczorem miejscowy Oddział Związku Podhalan przygotował regionalne potrawy. Podczas degustacji zaś przygrywała góralska muzyka. Interesującym momentem ostatniego dnia sympozjum były relacje Krystyny Papież i Jana Wierciocha. Podzielili się oni wspomnieniami z roku 1956, kiedy to do Szczawnicy przedostało się z Węgier przez zieloną granicę dwóch powstańców, którym miejscowi górale udzielili schronienia i opieki, co w owych czasach, było wyrazem niemałej odwagi.

W sumie podczas sympozjum wygłoszono 12 referatów, wszystkie interesujące, często wskazujące na białe plamy w historii stosunków obu narodów. Materiały z sympozjum wydane zostaną drukiem przy współudziale finansowym strony węgierskiej. Sympozjum zostało dobrze przygotowane organizacyjnie i doszło do skutku dzięki zaangażowaniu członków Stowarzyszenia, szczególnie jego przewodniczącej, mgr Barbary Węglarz, i wsparciu władz miasta.

Ryszard M. Remiszewski

IV Światowy Kongres Medycyny Górskiej, Arica – Chile, 1–6 października 2000 r.

Specjaliści w zakresie medycyny górskiej spotkali się po raz czwarty na światowym kongresie w Chile, najbardziej górskim kraju świata. Poprzednie kongresy odbyły się w Boliwii, Peru i Japonii.

Organizatorem kongresu był Universidad de Tarapacá w Arica oraz International Society for Mountain Medicine. Impreza połączona została z XV zjazdem Chilijskiego Towarzystwa Nauk Fizjologicznych oraz VIII Kongresem Nauk o Wysiłku Fizycznym. Komitetowi naukowemu przewodniczył wybitny fizjolog chilijski, prof. Claus Behn. Zaprosił on wybitnych ekspertów międzynarodowych z różnych kontynentów oraz specjalistów medycyny górskiej w celu debaty nad różnymi aspektami życia i pracy człowieka w środowisku gór wysokich.

Podczas sesji plenarnych i wykładów publicznych przedstawiono rozmaite aspekty życia i pracy człowieka w Andach:

zasiedlenie Andów, eksplorację naukową, antropologię Indian andyjskich, archeologię, środowisko naturalne, górnictwo, astronomię itp.

Kilkanaście równoległe się odbywających sympozjonów zajmowało się ostrą i przewlekłą ekspozycją organizmu ludzkiego na wysokogórskie niedotlenienie oraz szczegółowymi problemami związanymi z zaburzeniami snu i biorytmami, zaburzeniami wzroku i słuchu na dużych wysokościach, genetycznymi markerami wrażliwości na niedotlenienie, promieniowaniem oraz różnymi aspektami choroby górskiej i jej powikłaniami (wysokościowym obrzękiem płuc i mózgu).

Warto przytoczyć nowatorską opinię Ursa Wigeta – prezesa IKAR, który stwierdził, że wysokościowy obrzęk płuc winien być traktowany jako odrębna jednostka chorobowa, gdyż może on występować niezależnie i bez wcześniejszych objawów choroby górskiej.

Nowością tematyczną kongresu były złożone problemy fizjologiczne, medyczne i społeczne związane z tzw. ekspozycją naprzemienną na niedotlenienie (*hipoxia intermitente*). Narażeni są na nią górnicy pracujący w andyjskich kopalniach (miedzi, srebra i innych kruszców) na wysokości ponad 4000 m n.p.m., a mieszkający na stałe na poziomie morza. Od dawna zaniechano bowiem budowy ludzkich osiedli wokół tych kopalń, a górnicy są dowożeni do pracy w różnych cyklach, najczęściej w rytmie 14 dni pracy na dużej wysokości, a następnie kilka dni odpoczynku na nizinie. Stworzyło to nowe wyzwania przed medycyną górską. Badaniem tego zjawiska zajmuje się Universidad de Chile we współpracy ze specjalistami zagranicznymi (John West z Kalifornii, Jean Paul Richalet z Francji). Bazą tych badań jest kopalnia Compañía Minera Doña Inés Collahuasi. Ich celem jest wypracowanie sposobów zapobiegania wszelkim formom patologii wysokościowej oraz zapewnienie górnikom odpowiedniej sprawności psychofizycznej do pracy w tych warunkach.

W kongresie uczestniczyła grupa polskich ekspertów fizjologii i medycyny górskiej: prof. Jan Górski z Akademii Medycznej w Białymstoku (fizjologia wysiłku),

prof. Krzysztof Spodaryk z krakowskiej Akademii Wychowania Fizycznego (hematologia w niedotlenieniu), dr med. Jerzy Krupiński jr., aktualnie Universidad de Barcelona (patologia naczyńowa w niedotlenieniu) oraz niżej podpisany (psychopatologia dużych wysokości). Referat na temat mistyki w relacji człowieka z górami zgłosił, choć w kongresie nie uczestniczył, dr hab. Andrzej Matuszyk (Zakład Alpinizmu i Sportów Górskich AWF w Krakowie).

Na zaproszenie organizatorów niżej podpisany miał zaszczyt wygłosić jeden z wykładów plenarnych, pt. *Ignacy Domeyko – naukowy eksplorator Andów*. Podobne wykłady poświęcono Aleksandrowi Humboldtowi, Alberto Agostiniemu oraz Karolowi Darwinowi. Była to pierwsza sposobność przedstawienia na forum światowym dorobku naukowego Domeyki w Andach (w dziedzinach geologii, mineralogii, górnictwa oraz eksploracji andynistycznej).

Niżej podpisany, wspólnie z prof. Thomasem Hornbeinem (USA) i prof. Michiro Nakashima (Japonia), przewodniczył także symposium *Mózg ludzki w warunkach dużych wysokości*.

Ostatni dzień kongresu organizatorzy przeznaczili na pokaz ratownictwa górskiego w warunkach symulowanej katastrofy drogowej w Andach, w rejonie górskiej miejscowości Putre.

Warto dodać, że po kongresie jego polscy uczestnicy zorganizowali trzydniową wyprawę terenowymi samochodami w rejon mało poznanej części Altiplano chilijskiego na pograniczu z Boliwią (na trasie: Putre – Visviri – Parinacota – Lago Chungara – Salar Suliri). W kopalni boraksu na Salarze Suliri (4500 m n.p.m.) podczas spotkania z górnikami i personelem medycznym zapoznali się z problemami zdrowotnymi i społecznymi pracy na tej wysokości.

Organizatorom kongresu nie powiódł się zamiar powołania Chilijskiego Towarzystwa Medycyny Górskiej.

Zdzisław J. Ryn

„Sport – Etyka – Pieniądze” to tytuł ogólnopolskiej konferencji naukowej, która została zorganizowana przez Instytut Nauk Humanistycznych AWF w Krakowie, w dn.

27–28 listopada 2000 r. Dyskutowano na niej o relacjach pomiędzy etyką a pieniądzem na polu kultury fizycznej. Wiele miejsca poświęcono między innymi zagadnieniom z pogranicza turystyki i sportów przestrzeni. Prof. Andrzej Matuszyk (AWF Kraków) wygłosił referat *Profesjonalizacja a cechy esencjalne sportu (na przykładzie alpinizmu)*; prof. Zdzisław Jan Ryn (Collegium Medicum UJ, AWF Kraków) i prof. Janusz Zdebski (AWF Kraków) podjęli tematykę *Etyki w alpinizmie* oraz *Nurtów etycznych w ratownictwie górskim*; dr Antonina Sebesta (Akademia Pedagogiczna Kraków) przedstawiła *Ethos Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (sporty górskie) a realia współczesne*; mgr Piotr Drożdż (AWF Kraków) zastanawiał nad *Przyczynami i skutkami profesjonalizacji w sportach wspinaczkowych*; mgr Małgorzata Okupnik (Uniwersytet Adama Mickiewicza Poznań) omówiła *Uprawianie „sportów przestrzeni” i dylematy etyki biznesu. Casus podróżnika Marka Kamińskiego*; mgr Małgorzata Orlewicz-Musiał (AWF Kraków) scharakteryzowała temat *Czynnika materialnego w doborze składów osobowych wypraw podwodnych*.

mom

Dynamika stoków Kotła Jarząbczego w Tatrach Zachodnich. Kocioł Jarząbczy zajmuje górny odcinek Doliny Jarząbczej leżącej w Tatrach Zachodnich. Cechuje się on wydłużonym „podkowiastym” kształtem o osi odchylonej od kierunku N–S o ok. 35° oraz ogólną ekspozycją na NE. Jest otoczony od strony wschodniej, południowej i zachodniej grzbietami Czubika (1845 m), Kończystego (2002 m), Jarząbczego (2137 m), Łopaty (1957 m) i Czerwonego Wierchu. Dno Kotła położone jest na wysokości 1450–1680 m n.p.m. Kocioł w całości leży w obrębie trzonu krystalicznego Tatr Zachodnich. Do głównych kompleksów skalnych budujących ten obszar należą łupki krystaliczne, gnejsy, granodioryty rohackie i granitoidy. Strefy kontaktu skał o różnej odporności są miejscami nasilonego wietrzeńa i postępujących za nim procesów erozyjnych i denudacyjnych.

Celem badań podjętych w 1997 r. w Instytucie Geografii UJ było poznanie dynamiki stoków Kotła Jarząbczego. Przeprowa-